

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 222 ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԼԻԵՐԱՐԹԻ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1885

ԼԻԵՐԱՐԹԻ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 222

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. հասում է կայսերին:
Բաժանորդը կնքվում է թիֆլիսյան լուսագրատանը:

Խմբագրության հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“:

Խմբագրությանը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լիցուսերով:
Յայտարարությունները բառին 2 կ., ընկալմանը համարձակվող արժեքով:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԹԵՐԹԸ
Թիֆլիսյան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Ե 1886 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ և ՄԱՐԿՈՎ
(ԵՐՐՈՐԴ ԽԱՐԻ)

Տարեկան գինն է 1 ՕՐՈՒՐԼԻ, վեց ամսուան՝ 6 ՐՈՒՐԼԻ, հասում է կայսերին: Եւրոպայի և Թիւրքիայի բաժանորդները վճարում են 30 Ֆրանկ: Բաժանորդը կնքվում է թիֆլիսյան լուսագրատանը: Թիֆլիսյան բաժանորդը կնքվում է ՄԻՄԻՍՅՆ «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը:

Խմբագրատանը գտնվում է պոստատան ետևը, Տրոյեցկի փողոցի վերայ, Սամբա (Տրոյեցկի) եկեղեցու հանդէպ, տուն № 9.

Խմբագրության հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis (Caucase) Rédaction „Nor-Dar“:

Պ. Ա. Թղթակցները և յոգուածագիւնները պէտք է կարելոյն չափ մատուցեն և հասցեն չը մոռանան գրելու խմբագրության գիտութեան, համար:

Ձե հրատարակուած կարեւոր աշխատութիւնները կարող են հեղինակները յետ տանել խմբագրատանը անձամբ կամ ուրիշ ձեւով: Հասարակ սովորական նամակները խմբագրութիւնը չէ պարտաւորուած պահելու:

Ձե հրատարակուած յոգուածները կամ Թղթակցութիւնները համար խմբագրութիւնը կը ցանկար և պատրաստ է միշտ բացատրութիւն տալու՝ քեանացի:

ՄԱՐԿՈՎ ԲԱԿՐԱՏԵԱՆ ՊՐՈՏՈՊՈՊԵԱՆ, ԹԱՄԱՐԱ ԲԱԿՐԱՏԵԱՆ ԱՆԱԿԱԹԵԱՆ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏՁԵԱՆ ՊՐՈՏՈՊՈՊԵԱՆ ցաւօք սրտի յայտնելով ազգականներին և ծանօթներին իրենց հօրեղբոր ՍԻՄԵՕՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ԱՆԱԿԱԹԵԱՆԻ մահուան մասին, խնդրում են ներկայ գտնուել յուզարկաւորութեանը սեպհական տանին, որ գտնվում է Վելամենովսկի փողոցում, Մոզնու եկեղեցին, հինգշաբթի յունվարի 2-ին, առաւօտեան 10½ ժամին, իսկ հոգեհանգիստը կը կատարուի դեկտեմբերի 31-ին և յունվարի 1-ին, երեկոյեան 6½ ժամին: 1—1

ՆՈՐ-ԴԱՐ-Ի ԿՈՂՄԻՑ ՆՈՒԷՐ

ԻՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Խ Ա Ձ Օ Գ Ն Ե Ա Ի Ն Ձ

Օրորանիս մօտը նստած՝
Մայրըք անուշ երգելով
Ինձ շատ անգամ քուն էր արած՝
Խաչանշան կրնայելով:

Այն ու խաչը քեզ պահպան
Անթիւ անգամ կրկնել էր,
Խաչի իւր սիրոյն միշտ ասպատան
Ամէն ժամում կանչել էր:

Երբ որ թոթով լեզուս բացաւ
Խաչի դասըն աւանդեց,
Խաչ օգնեա՛ ինչ, կրկնէր ասաց
Գրեթոտ սիրով պատուիրեց:

Գանի տարի էս սիրուն դասն
Ես շարունակ կրկնեցի,
Մօրըս հետը ժամ գընացի
Խաչելութիւն սիրեցի:

Ուխտատեղի, թէ մատուռներ
Ուր որ ես ուխտ գնացի,
Համբուրեցի ես խաչքարեր
Խաչ օգնեա՛ ինչ, կրկնեցի:

Երբոր փոքր ինչ ես մեծացայ
Մայրըս տուաւ Քերական,
Խաչ օգնեա՛ ինչ, կրկնէր ասաց
Խաչն է ուսման օգնական:

Խաչն՝ օգնական ինձ կանչելով
Այր ու բէնէն ըսկալ,
Ամէն դասում միշտ կրկնելով,
Կուտով կարգաւ սովորեցայ:

Քերականըն աւարտեցի,
Ցետոյ մըտայ վարժարան,
Եօթը տարի ես կարգացի
Ուսմունք առի զանազան:

Գանի քանի շարագրածներ
Որ ես ինձէն գըրեցի,
Դեռ չըսկըսած՝ ճակատներն
Խաչ օգնեա՛ ինչ, գրողմեցի:

Աստուածաշունչ, Աւետարան
Որչափ սիրով կարդացի,
Այնքան Խաչին սիրոյ նըշան
Սըրտիս մէջը ըզգացի:

Ըզգացի որ խաչի ճառըն
Մեծ ուսմունք է մարդկութեան,
Մեր փրկութեան գըօշըն է նա
Ճըշմարտութեան սուրբ նըշան:

Ըզգացի որ նախատանքով
Դողգոթալում տընկուեցաւ,
Բայց և յետոյ անհուն փառքով
Դըմբէթներում փայլեցաւ:

Ըզգացի որ նա է բաժին
Ճշմարտութիւն գոչողին,
Նա է կենաց անձուկ ուղին
Ճշմարտութիւն սիրողին:

Արդարութիւն, ճշմարտութիւն,
Նըրան ճընունդը երկուորեակ,

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Առաջնորդը զոչի—Տարուայ վերջին օրը:
Քրոնիկոն.—Լուրերը, Մեծաբոյ խմբագիր, Հայոց սովորութիւններից, թղթակցութիւնները.—Նրեանս, Գորի:
Քաղաքական.—Ֆրանսիայ, Լուրերը: Քառն լուրերը:
Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը:
Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը:
Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը:
Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը:
Նոր-Դար—Լուրերը: Նոր-Դար—Լուրերը:

Ա Ձ Դ

Խմբագրութիւնս խնդրում է «Նոր-Դար»-ին բաժանորդ գրուել ցանկացողներից, շտապել հասցեն: Լուրերն ուղարկել մեզ իրենց հասցեն, որպէս զի հասցէները իւր ժամանակին կարողանանք տղա-գրել տալ:

Նրանք, որոնք չեն կարող բաժանորդագրել ինչպէս ուղարկել, թող շտապեն ուղարկել մեզ իրենց հասցէները, բաւական է, որ չձայնա՝ Խաչ ունին և խոստանում են շուտով վճարելու:

Թիֆլիս, 30 Դեկտեմբերի 1885 թ.
ՏԱՐՈՒՑ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԸ

Մէկ օր էլ անցնի, հին տարին վերջացած և նորը՝ սկսած կը լինի: Եթէ մենք գործելուց զադարած լինէինք, եթէ մենք գործելու ասպարէզից հեռանում լինէինք, այժմ, ստորուայ վերջումը —յարմար ժամանակ կը լինէր— միանգամից կը բանայինք մեր սիրտը՝ ինչ որ տեսել և տեսնում ենք, ինչ որ զգացել և զգում ենք, ինչ որ մտածել ու մտածում ենք,

Խաչն է նըրանց ոյժ զօրութիւն, Աճելութեան մայր զայեակ:

Ըզգացի որ երկունք խաչին, Ծանր է քան ցաւ ծնող մարց, Բայց և ծնունդը արի, ուժգին Եւ ոչ որպէս հէգ կանանց:

Ըզգացի որ, սուանց Խաչի Ճշմարտութեան սէր չը կայ:

Ո՛չ կեանք, ո՛չ լոյս մշտական:

Ըզգացի որ խաչեալն Աստուած Սիրոյ համար խաչ շալկեց Մարդկանց սիրով խաչը գըրկած Խաչ վերառնուլ՝ քարոզեց:

Ըզգացի որ խաչ կայ պատրաստ Ամէն մարդու առաջին, Ով կը ցանկայ լինիլ ըզգաստ Դընալ զհետ մեր Փրկչին:

Ըզգացի որ ես էլ ունիմ, Իմ յատուկ խաչն աշխարհընում Դր անտրտունը պիտի տանիմ Սիրով ամէն գիպուածքում:

Խաչ կայ մարդուն իր կրքերից, Խաչ ամէն տեղ, ամէն ժամ, Խաչ կայ անքուն ոտիներէրց Դաւ, Հալածանք յարժամ:

Խաչ կայ կենաց աղէտներից Խաչ բընական գիւրատար, Խաչ կայ մատնիչ յուզաններից Խաչ դժուարին ծանրատար:

Բոլորը, բոլորը կ'ամփոփէինք այս համարում մըքան մեր ոյժերը կը ներէին և ինչ չափով կարելի կը լինէր անել այդ:

Սակայն գործելուց մենք չենք զադարել, գործելու եռանդը պատուելով սեղմած կուրծքը նոր ոյժով մեզ գէպի առաջ է մղում, ուստի տարուայ վերջին օրուան համար մենք շատ բան չունինք ասելու:

Հինը անցնում է, նորը գալիս է: Նոր-տարուայ համար ցանկանում ենք հայ ժողովրդին ընտանեկան, ընկերական կեանքում—ուրախութիւն, նեղութիւնների մէջ համբերութիւն. հասարակական կեանքում սէր և միութիւն— բարի նպատակների համար. ցանկանում ենք հայ ժողովրդին իւր լաւն և վատը, բարին և չարը, բարեկամն ու թշնամին ընտելու և ճանաչելու մէջ ընդունակութիւն:

Բայց ամենից աւելի ցանկանում ենք, որ հայ ժողովուրդը չը մոռանայ ազգի համար ամեն կերպ նշանաւոր հին 1885 թուականը:

Երբ 1870 թուականին եւրոպական երկու մեծ ազգեր՝ գերմանացիները և ֆրանսիացիները միմեանց դէմ պատերազմ էին մղում, այդ ժամանակ գերմանացի յայտնի զինական քաղաքատեսն պրօֆ. Ռօշերը համալսարանական ամբիոնից խօսելով այդ ահագին

պատերազմի մասին, ասում էր. այդ պատերազմը երկու ազգերի examina rigoroza, ծանր քննութիւնն է: Այդ պատերազմով կը յայտնուի երկու ազգերի և դըրանց ազգային հաստատութիւնների լաւ և պակաս կողմերը, երեւան կը գան դրանց առաքինութիւնները և թուութիւնները, յաղթող կողմը կը ապացուցանէ իւր գերազանցութիւնը միւսի վերայ:

Մեր ազգի կեանքի նեղ շրջանում 1885 թուականը նրա համար մեծ քննութեան տարին էր և հէնց այդ պատճառով նրան չը պէտքէ մոռանալ և կարելի էլ չէ մոռանալ:

Այդ հին, անցնող տարուայ մէջ յայտնուեցան մեր ազգի լաւ և պակաս կողմերը, տեսանք մեր ժողովրդի ազնիւ զգացմունքները, բարի միտքը, նրա ինքնաճանաչութեան, ինքնասիրութեան և արժանապատուութեան զգացմունքի չափը, նրա դատողութեան կարողութեան աստիճանը: Այդ թուականին ընթացքում մեր ժողովրդի մէջ առաջաւոր մարդիկ, մեր գործիչները, հրապարակախօսները ճանաչուեցան իրենց ուղղութիւններով, իրենց ձգտումներով: Ձը նախելով դիմակներին՝ լաւ յայտնուեցաւ, թէ ով ինչ բանի է հաւատում և ինչ բանի և ում է ծառայում:

Ազգի համար ծանր քննութեան այդ տարուայ շրջանում «Նոր-

Միտքս բերի մօրըս պատուէր Կոչեցի խաչն օգնական:

Գանի քանի հեղուկութիւններ Որ ես ինձէն գրկեցի Թափեցի յորդ արտասուքներ Խաչ օգնեա՛ ինչ, կրկնեցի:

Վիշտ ու վտանգ փարատեցան Ըզգացի մեծ սփոփանք Բուք փոթորիկ կուտակեցան Անցի մէջէն անվտանգ:

Օրհնուի՛ քո գերեզմանը Որդեխնամ մայր զթոտ, Որ դու խաչի փրկարար դասն Ուսուցիր ինձ համառօտ:

Թէ որ մանուկ թարմ հասակես Չազգէիր ինձ խաչին ոյժ Խնչպէս պիտի լինէի ես Մըրըրկաց մէջ անվեհեր:

Թէ որ խաչի անյաղթ ոյժը Ինձ յարժամ չը սփոփէր, Խնչպէս պիտի տանէի ես Սուտ անիրաւ գրկաքններ:

Մայր իմ, դառը չեմ մոռնալ Գանի որ ես կենդան եմ, Նեղութեանց մէջ չեմ թուլանալ Խաչն ինձ պարծանք կանուանեմ:

Ուրախութեամբ ես կը տանիմ Ամէն գրկանք, ամէն խաչ, Գանի սիրով ես կը տեսնեմ, Փրկչին ի խաչ բարձրացած:

Գեղարքունիքի 31-ին եփում են քաղաքի Կաղանդի բաղաձը սովորական բաղաձիւնից և դաթանիւց տարբեր է։ Այդ բաղաձը շաղկուտ են ալիւրից և մեղրից։ Բաղաձիւնը չինում են արեւի և լուսնի ձեւերով։ Բայց բաղաձիւնի մէջ իւր միջուկեամբ որդու լուծ է։ այսպէս ասած—տարին՝ Տարին չինում են բոլորապէս 8 վերջով լուսնուլիւնեամբ։ Դա շաղկուտ է լինում ալիւրից, իւղից, հաւիկից և մեղրից։ Խմորի մէջ գնում են մի արծաթեայ գրամ, տարին նաշուում են դամիւղով և ընկուզով։ Նոր վերայ գտնապան ներկայից հետ գրում են նաեւ թիւը։ Սեփուց լիտոյ տարին՝ պահում են մինչև յունվարի 6-ը՝ այսինքն ծննդեան տօնը։

Այդ օրը սովորաբար քահանայք տընօրհնէք են ման գալիս։ Տան հետ օրհնել են տալիս նաեւ նոր տարին։ Յետոյ օրհնած տարին կտրում են այնքան մասերի, որքան որ տան անգամներ լինեն է։ Ում բաժինից որ ելու արծաթեայ գրամը—նա համարում է «տարուայ տէրը», նրան առանձին յարգանք են տալիս։

Գեղարքունիքի 31-ին գիշերը ժամը 10-ից լինել է լինում «այգու» ասող մանկանց ձայնիւր։ Այդ գիշերը գիւղի 10, 12 տարեկան տղայք վեր են կենում, աւետում են նոր տարին։ Մանուկները կարգով այցելում են ամենքի երգիքը և երգում են հիտեալ երգը։

Ալիւրայ ալիւրայ, Հինգ զնայ, Նորը կուգայ, Հինգ ուրայ ճանապարհէք, Նորը համար պատրաստեցէք։ Դուռ լուսամուտ բացէք, Ինչ որ կամիք խնդրեցէք, Թէ կեանք լի է խելք լի է մալ Ամենքի մուրադն ալ, Կուտայ միամիտ եղէք, Աղաւեր և խալթաններ, Ձեզ շնորհաւոր նոր տարի Ապրիլ քաղառ շատ տարի։

Տան տիկնիկները երգը լսելուն պէս պատրաստվում են գոհացնելու տղայք։ Նրանք տալիս են միւրգ կամ կամ գրամ և երբեմն ձու։

Նրբող տղայք ձայնին հետևում է հրացանաձգութիւն։ Գիւղի մէջ ջահէ տղէք մեծ բաւականութեամբ արծաթեայ են հրացանները։ Այդ սովորութիւնը կայ նաեւ քեւրդ գիւղերում։ Բայց ամբողջութեամբ օրը գիւղի կտրելու ներք սարգում են ձիարշաւ (ջիւրի)։ Եւ գիշերը հրացանաձգութիւն։

Նոր տարուայ օրը ամեն ոք պարտաւոր է իրենց մեծի ձեռքը համբուրել, այդ սովորութիւնը շատ գեղեցիկ է։ Որքան ուրախալի են երբ մարդ տեսնում է բուն հայկական սովորութիւնը, երբ 50 տարեկան տղամարդը օրպէս մի փոքրիկ մանուկ չօքում համբուրում է իւր գառամեալ հօր կամ մօր ձեռքը ստելով «Նորհաւոր» Նոր տարին։ Իսկ ծիւրերը օրհնում են «բարեմաղթում» են երկար կեանք և գործին յաջողութիւն։

Նոր տարուայ օրը սովորութիւն կայ նուրբարեութիւններ անելու։ Այդ ընծաները լինում են ամեն տեսակից, բայց ընծան ծանրագին է լինում, որ սկսուող հարսին տես է գնում։

Նոր տարուայ հետեւալ օրը «բաղաձ» փորձում են ասում, այդ օրը կանանց է պատկանում։ Կանայք փոխադարձաբար գնում են տարին շնորհաւորելու։ Բաղաձ փորձում են կանանց ամեն-

կայում) շատ լաւ վարպետ են այդ գործում։ Ձը նայելով որ խալթաններն չէ լիտլ տրվում խմելը, բայց նրանց չէլ աւելի է տարածուած արքեցոյութիւնը։

Շ. Հայաստանի մէջ սովորութիւն կայ որ հանդիսաւոր օրերում մանուկները «աւետիս» են ման գալիս։ Տարուայ մէջ երեք անգամ են աւետիս գալիս, մէկը նոր տարուայ գիշերը, միւրը ծննդեան, երրորդը զատիկը—ծաղկազարդի օրը։ Այդ սովորութիւններից պահում են ուսումնասիրող մէջ։

աներգանիկ օրն է։ Նրանք այդ փորձը օրը անցնում են երգելով և պարելով։ Նրբերը ըստ մեծի մասին լիւրբերէն են լինում և այն «Գեա, ամի և Ասիլ» սերահարութիւնները։

Հետաքրքիր է որ Արեւիկան սովորութիւններ լուռ և չը խօսկան հարսնեքը այդ «բաղաձ» փորձում են օրը պատեն, նրանք քոչի տակից երգում են և պարում իրենց սկսուողներին հետ։

Ներակից
Ալեքսանդրապոլ
20 դեկ. 1885 թ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԲՆԻՍՆ, 14 դեկտ. —Որպիսի ընթացք պէտք է բուն մարդս, որ ուրիշ նախանձը ու չարութիւնը չը գրգռէ իւր վերայ, որ իրեն հակամիտներին հարկը որդալթիւններն գոհ չը գնայ...

Լուսնութիւնը, անտարբերութիւնը մեղութիւնեան նշան է, իսկ մեռած մարդիկ լինում են գերիշմանական անխախտութեամբ ճանկուած։ Ով ունի լիցու, նա պէտք է խօսի, ով ունի խելք նա պէտք է տայ իւր լաւ լիցու վատ, գաղաղութիւնները, պէտքէ յայտնէ իւր կարծիքը և համոզմունքը։ Ի՞նչ աչք ունի, նա անկարող է ակամայ կոյր ձեւանալ, չը տեսած համարել այն բոլոր գործողութիւնները, որ կատարվում են իւր շուրջը։ Գործհետեւ գաւառն մարդը միշտ շարժողութեան մէջ է լինում, նրա գաղաղական գործարանները միշտ լարուած են լինում դէպի ամեն կողմ, դէպի ամեն մի առարկայ... և նրանք դադարում են գործել այն ժամանակ միայն, երբ մարդկային մարմին (նոյնպէս և ամենաչինն միջատի) փրկեցական կինդանութիւնը պահպանող բաղադրութիւնով կարմիր հիդուկը—արիւնքստուշում և կանգնում է...»։

Դու կենդանի ես, կենդանի են ուրեմն քո մէջ և քո գաղաղական գործարանները, ոչ մի անակիլիս պատահար չէ խանգարել նրանցից և ոչ մէկին, դու տեսնում ես քո շուրջը անառակութիւն, խարխալութիւն, գողութիւն և այլն, լսում ես հայհոյանք, զրպարտանք, բամբասանք, բանասիրութիւնը և շատ այսպիսի կամ սրանց նման բաներ։ Ի՞նչու ունի, խելք՝ դատողութիւն ունի, հանդէս ես գուրս գալիս և սկսում ես պաշտպանել արդարութիւնը, ցոյց ես տալիս մոլորեալներին կեանքի օգտակէտ և մարդասիրութեան ուղի։ Ճանապարհը, պարտաւելով նրանց վատ և անմարդավայել ընթացքը... բայց հէնց այդ ժամանակ, երբ պէտքէ նրանք շնորհակալ լինէին քեզանց և քո բարութիւնները բարութեամբ վարձատրէին, լիցն են անում.—քեզ մահուան սպառնալիքներ են կարգում և դրանով հաւածում փախցնում բարեգործական ասպարէզից։

Սրանք լոկ խօսքեր չեն, այլ մեր ժողովրդի արմատական, բնածին բնաւորութեան պատարակելի ցատկանիւններն են, որոնց մենք յաճախ հանդիպելով կամ տեսնելով այն հզարակացութեան ենք հասնում, որ մարդս որքան կամենում է, թիւղ անաշուտ լինի իւր պաշտօնի և գործունէութեան մէջ, թող յարգելով իւր պարտականութիւնը, պաշտպանէ արդարութիւնը, թող քաղաքի ճշմարտութիւններ ամեն մի հանգամանքում հանդիսանալով որպէս մարդ՝ օժտուած մարդկային գեղեցիկ ցատկով լինելով, — այնուամենայնիւ ժողովրդի մի գաղափարը երբէ սերէ, պաշտէ նրան, դրա հակառակ դատարարը կը լինի անաշուտ հետը, կը լարէ սարսափելի որդալթիւններ, կը պատրաստէ անկանելի անդունդ նրան և

*) Բացառութիւնները փաստեր չեն և մենք չենք խօսում դրանց մասին։

նրա ընտանիքի համար, և շատ չի քաշի, երբ ճշմարտախօս մարդը կը փախչէ ասպարէզից կամ դուք նրա ձայնը կը լսէք Դանիէլ մարգարէի փոսից։

Ներկայ ժամանակ քաղաքից բացաւ կայ լինելուց լիտոյ վերադառնալով, առնում եմ ձեռքս կարգաւոր «Նոր-Դար» լրագրի համարները և № 171-ում պատահում եմ «Արշալէր» ստորագրութեամբ Նրեանից գրած նամակին, որի մէջ, ի միջի այլոց, նկարագրած էր արժան. Վահան հօր հետ պատահած չարագործակ անցքը։ Ահա, այդ անցքը ծագեցրեց իմ մէջ այս միտքը լիցն երբէ մեղ՝ շատերիս ծանօթ և շատերից յարգուած մի քահանայի անխնջ աշխատութիւնները, վարձատրվում են այդքան չարքենութիւնով, էլ ումը կարող էր բարութեամբ վարձատրուել...

Տէր-Վ... հօր հետ պատահած այդ անցքը գարմացնում է մեզ՝ երևանի ներսի Յաւում ենք, որ նրա լինումները հէնց նրանք են, որոնց քարոզում էր մարդկութիւն և բարոյականութիւն։ Այդ արժան. քահանան իւր գործունէութեամբ և անաշուտ վարմունքով յայտնի է քաղաքիս մեծամասնութեանը։ Նա էր, որ Նորգ մտնելով կինդանութիւն տուեց տեղի ծխական երկսեռ դպրանոցներին, առնու ընտանիքի մէջ տարածեց բաւականաչափ ուսում, ձեռագործութիւն և աստիճանագործութիւն և որոնց աղջիկները, իւր կարեցածի չափ, պատրաստեց պիտանի մայրեր և մայրացուներ, որոնց գաւառները յուսալի է, որ կը լինեն պիտանի անգամ նոյն հասարակութեան. նա էր՝ որ քահանայ ձեռնագործելով կանոնաւորեց երգեցողութիւնը և սկսեց եկեղեցու սրբազան բնից քարոզել իւր հօտին աշխատասիրութիւն, սէր, երջարարական և հասարակական միութիւն, համբարալուսութիւն... Նա իւր կարողութեան չափ պաշտպան հանդիսացած փոքրութիւն հօտի բարոյական և մտաւոր ցուրադիմութեանը, սկսեց գործով և խօսքով հարուածել խաւարասէններին, որոնց համար, վերապէս, հաւանելի չը լինելով նրա այդ ժողովրդագոգու ընթացքը, աշխատում էին կարճել նրա կեանքը։

Մենք լսեցինք գերապատիւ Առաջնորդ Սուրենեանցից՝ լիցն Եր. Վահան հայրը յուսահատուած՝ խնդրեք է առաջարկել իրեն, որ լիտլ տրուէ Նորգիս։ Սկիզբն եկեղեցուց տեղափոխուել քաղաքիս միւս եկեղեցիներէ մէկում։ Յոյս ունիք, որ սրբազան Սուրենեանցը, որպէս յարգող արժանաւորներին, չի մերժել Տէր հօր խնդրքը։ Հաւատացած ենք նոյնպէս, որ Նրեանի ժողովրդագր (նոյնպէս) ևս շատ սիրով կընդունէ նրան։

Մենք մեր յօդուածում խօսելով բացառապէս Տէր-Վ... հօր մասին, բոլորովին նպատակ չունենք նրա արժանաւորութիւնները միայն բարձրացնել ընթերցողներին աչքում, այլ գրեցինք որպէս ազատաց մեր վերը գրած մշտնադիւրի և յոյս ունենք, որ խոհուն ընթերցողները կը ներին մեզ նրա մասին երկար խօսելու համար։ Ձը պէտք է ուրանալ որ երբ նա կատարել է գրանք, կատարել է իւր պարտականութիւնները մի չնչին մասը միայն, որ ամեն մի հոգեւոր հովիւ պարտական էր կատարել, բայց շատերը չեն կատարում։

Անցեալ գիշեր աւաղակները քանդելով Կոստանտին Կամարաբեկեանի տան լուսամուտը, որ նայում է «Ցար-սկայա» փողոցի վերայ, ներս են մտնում մտաւոր, ըրտեղից ծծող մեքենայով գուրս են քաղում մօտ 5 կարաս գինի։ Դողերը չը կան։ Զարմանալու բան է։ մինչդեռ տունը գտնվում է նշանաւոր փողոցներից մէկի վերայ

և այդ գործողութիւնը գողերը հազիւ լիցն վերջացրած լինէին մի քանի ժամուայ ընթացքում,—այդքան ժամանակամեջցում գիշերապահները չեն պատահել նրանց։ Արդեօք ում պէտք է վերաբերել այդ թուութիւնը։

Կենսական պիտոյքները այժմ մեղանում բաւական արժան են. ընտրել ցորենի խալվարը (խալ. 100 լիտր է, լիտրը—12 ֆունտ) արժէ 10—12 ռ., լիտրը հացի լիտրը 16 կ., ձուն 100-ը 70 կ., ոչխարի միս—Փուլտը 5 կոպ., տաւարինը 6 կոպ... Այն, շատ արժան են բոլոր մեթերները, որովհետեւ հասարակութեան գրգռելու դատարկ է։ Կուսուողը սարսափելի ընկած։ Մի քանի գրամատէրեր և փոխառութեան կասայ ունեցողները միայն գոհ են իրենց վիճակից, որովհետեւ տղուկի նըման ծծում են ժողովրդի քսակից վերջին կոպէկները, 50—45—30%-ով և եւս պատիկ գրգռականներով փող գուրս տալով։ Իսկ երբ սրանց վերայ աւելացնենք, յին ուսողիչին գաւառի՝ ասած, որ բուրդուն օրական 20—30 կոպ. տուգանք են նշանակում ժամանակին հասցնել չը կարեցողին,—այն ժամանակ կարելի է ասել, որ մեր ժողովրդին գրած մղող մեքենայի տակ, այդ յիմ քանիսները՝ մղում են նրա նիւթական վերջին հիւթը...

Ա.

ԴՈՐԻ, 25 դեկտ. —Տինիսիդ գիւղը գիտեղում է Գորուց դէպի արեւմուտք մի վերստ հեռաւորութեամբ Ութար-չէն բլրի ստորոտի վերայ։ այս գիւղում բնակուած են մօտ երեսուն տան չափ ժողովուրդ, որոնք ունենալով առանձին գիւղական վարչութիւն պարապում են երկրագործութեամբ։ Սրանցից 12 տուն հայեր են, իսկ մնացածները վրացիք, հայերը ունեն իրենց համար հրապակ եկեղեցի սուրբ Աստուածածնայ անունով. չը նայելով որ փոքրիկ և հասարակ գիւղի եկեղեցի է։ ունէ բաւականաչափ եկեղեցական տըմութեայ զարդեր և անթիւթէներ և ուստաւորները համար շատ տեսակ ընտանեկան գործադրել տան կարասիք ուստաւորներից նուիրուած։ Վերափոխման տօնի օրը, գրեցիք մեծ խմբելով են դիմում այս եկեղեցին համբուրելու, իսկ մնացեալ ժամանակները շատ լիցն չի անցնի լիցն Գորուց և լիցն Թիւթիւսից ուստաւոր չը գնէ Տինիսիդ, բայց ուստաւորները շատ անբաւական սրտով են վերադառնում, որովհետեւ այս գիւղի հովիւութիւնը յանձնուած է Մէջուս-լիկի ահագին շատիք քահանային, ուստի քահանան բացառապէս զբաղվում է Տինիսիդի և ուստաւորները չը տեսնելով քահանային՝ հեռանում են վրդովուած. չը պիտի մոռանալ որ Տինիսիդից մինչև Մէջուսլիկ 20 վերստ հեռաւորութիւնից աւելի պիտի լինի։

Տինիսիդի և Գորի քաղաքի վրդուց հետ կը միանալին իրենց գիւղերով երբէ արգելաւիճ չը լինէր արագընթաց և անորոշ եղբր ունեցող Լիախուայ գետակը, որը գարնան մեծանալով մեծ վնասներ է պատճառում Գորուց քաղաքի շինութիւններին և Տինիսիդ գիւղի արտերին և այգիներին, իսկ անցողաբաժ անող ճանապարհորդներին խեղամահ է անում, այս պատճառաւ առասպելական մի առած է մնացած այս գետակի վերաբերութեամբ։ Մի անգամ մի այլի կից մի հատիկ 20 տարեկան որդին անցնիլիս խեղամահ է լինում, այլի կինը լաց լինելիս հետեւալ խօսքերն է ուղղում Լիախուայ գետակին.

Ելի կը տեսնեմ Լիախուայ գետակի սեղերերը ցամաք Որպէս մի առուս Կանք երկխոսներ Անցնիլիս մեծիկայ ձանձեր բնակելիս Ձոր քարերիդ տակ

Տուն ու տեղ չինած Վալիկի փեթակ։ Այսպէս լաց լինելով՝ լեզապատառ այլեր կինը իւր վշտագնեալ սիրան էր մըլտել արեւը։

Հ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՅԻՍՆԱՍԻՍ, Հասարակականութեան նախագահ ընտրուելու համար, դեկտեմբերի 16-ին վերստույում կայացած կոնգրեսի նիստը սկսուեցաւ կէս օրուայ ժամի մէկին։ Ընտրութեան վերաբերալ դեկտեմբեր կարգաց նախագահ Լէֆօյիէն։ Զինուորում կարգաւորեց լիտոյ, բոնապարտեան կուսակցութեան կողմից նշանակուած պատգամաւոր Կիւնէօ-դ'Օրենանոն քացազանչեց։ Այս ժողովը, ուղղորդատուները (գահ կամ իշխանութիւն յալիւալիոյները) ժողով է։ Այս խօսքերը մեծ աղմուկ յարուցեց ժողովում։ Այդ րոպէին ներս մտաւ Հարսի դեպարտամենտի պատգամաւոր Տրուբլը, որի ընտրութիւնը անվաւեր էր համարուած, Աջակողմեանները նրան ծափահարութեամբ ընդունեցին, որին ձախակողմեանները պատասխանեցին «կեցցէ՛ հանրապետիւնը» խօսքերով։ Մագեցաւ մի անասուն աղմուկ։ Սենատոր Կերգէլը կամեցաւ բարձրանալ ամբիոնի վերայ, այն նպատակով, որ առաջարկէ յետաձգելու ազգային ժողովի նիստը, մինչև անվաւեր համարուած պատգամաւորները տեղը չորերին ընտրել։ Աջակողմեանները Կերգէլին խօսքեր ուրախութեամբ ընդունեցին, իսկ ձախակողմեանները նրա դէմ բողոք յարուցին։ Այդ աղմուկի ժամանակ լուսեցաւ Պուդէ-Կասանեակի ձայնը։ «Ձեր կոնգրէսը անկանոն է և ապօրինի, որովհետեւ նրա մէջ չեն մասնակցում չորս դեպարտամենտներին երկրակացուցիչները»։ Կերգէլը նորից աշխուժում է ամբիոն բարձրանալ, բայց դատաստանական աստիճանաւորները իրարգելում են, Ուրեմն, ձայն տուեց բոնապարտեան կուսակցի ժողովուան, այստեղ ժամագրամներ կան։ Դուք իրաւունք չունէք արգելելու պատգամաւորներին ամբիոն բարձրանալու։ Նախագահ Լէֆօյիէն յայտնեց, լիցն օրէնքի ներկայացուցիչն է, և իրաւունք չէ տալիս Կերգէլին խօսելու։ Դարձեալ աղմուկ բարձրացաւ և խօսեց Կասանեակը, «Ուրեմն այս ժողովը տօնապաճառանոց է»։ Որին ձախ կողմից պատասխանեցին. «Նոյնն էր և կայսերութիւնը վերականգնուել, պատասխանեց Կասանեակը, այն ժամանակ նա ձեզ աւելի հեռաւոր տեղեր կուղարկէ»։ Նախագահը նկատեց, «Ինչպէս երևում է այստեղ կան անպիտի մարդիկ, որոնք նախագահ պատրաստուել են արգելութիւնը ժողովի նպատակին, բայց բունութիւնը օրէնքի վերայ լաղթող չի կարող հանդիսանալ և երբ աղմուկը շարունակուել, ևս ստիպուած կը լինեմ վաղելու ժողովը»։ Այս խօսքերից լիտոյ ձախակողմեանները, պահանջեցին քուէարկութիւն անել։

Կասանեակ։ Մենք իրաւունք ունենք բողոքելու և բողոքում ենք։ Լիւնսիէն։ Այդ խախտաւորութիւն է, որ նախագահը մեզ իրաւունք չէ տալիս խօսելու։ Նոյնպէս երբէ այդպէս է, ես իրաւունք չունեմ իմ ժողովը վճռել։ Կասանեակ։ Խօսելը, այդ մեր իրաւունքն է։ Նոյնպէս։ Մի՞թէ գուք չէք վրդովուում այսպիսի տեսարանից։ (Այլ և ձախ կողմիցը ծափահարութիւն)։ Հերցոգ Գե-լու-Լուիս։ Մենք չենք ընդունում ձեր հղերնալիւթիւնը։ Կասանեակ։ Երբէ այստեղ սկսեցաւ է լինում, պատճառը նախագահն է։ Թո-դէ։ Մի՞թէ գուք չէք վրդովուում այսպիսի տեսարանից։ (Այլ և ձախ կողմիցը ծափահարութիւն)։ Այդ ժամանակ արմատական պատ-

Տուն ու տեղ չինած Վալիկի փեթակ։ Այսպէս լաց լինելով՝ լեզապատառ այլեր կինը իւր վշտագնեալ սիրան էր մըլտել արեւը։

ԱՐԱՆԻ

ԿԱԼԵՆ

ԲԵՍՆ

Լ 2

0 Լ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

ԿԱՆ

